

Bruselis, 2020 05 27
COM(2020) 456 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Proga Europai atsigauti ir paruošti dirvą naujai kartai

{SWD(2020) 98 final}

Proga Europai atsigauti ir paruošti dirvą naujai kartai

1. ĮVADAS

Europos ir pasaulio pamatus sudrebinęs koronavirusas buvo mūsų sveikatos priežiūros ir socialinės gerovės sistemų, visuomenės ir ekonomikos, taip pat gyvenimo būdo ir bendradarbiavimo išbandymas. Žmonės neteko artimųjų ir darbų, o planai ir ateitis tapo neaiškūs. Europa susidūrė su visuomenės sveikatai kylančiais iššūkiais, kurie greitai tapo didžiausia ekonomikos krize jos istorijoje. Be to, jau matome neišdildomą žymę, kurią virusas paliks mūsų santykiuose, politikoje ir geopolitikoje. Tačiau nėra to blogo, kas neišeitų į gera. Dabar metas Europos Sąjungai vėl atsitiesti ir visiems kartu žengti į priekį siekiant **atitaisyti krizės padarytą žalą ir užtikrinti geresnę ateitį naujai kartai**.

Remti labiausiai nukentėjusiuosius, stiprinti bendrąją rinką ir investuoti į bendrus Europos prioritetus yra mūsų bendras interesas. Mūsų Sąjungoje vienoje šalyje investuotas euras yra visų labai investuotas euras. Kolektyvinis ir darnus atsigavimas, paspartinantis dvejopą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, tik sustiprins Europos konkurencingumą, atsparumą ir jos, kaip pasaulinio masto veikėjos, poziciją. Todėl **Europos atsigavimas turi būti grindžiamas solidarumu, sanglauda ir konvergencija**. Nė vienas asmuo, nė vienas regionas ir nė viena valstybė narė neturėtų likti nuošalyje.

Nuo pandemijos pradžios ES ir jos valstybės narės ėmėsi precedento neturinčių priemonių **žmonių gyvybėms ir pragyvenimo šaltiniams apsaugoti**. ES rėmė nacionalines pastangas įveikti sveikatos krizę ir sušvelninti ekonominio nuosmukio poveikį. Visus nepanaudotus biudžeto išteklius ji skyrė kovai su virusu. ES pasinaudojo visomis biudžeto ir valstybės pagalbos taisyklių teikiamomis lankstumo galimybėmis ir pasiūlė sukurti naują priemonę SURE, skirtą padėti asmenims likti darbo rinkoje.

Tai buvo **pirmojo reagavimo priemonių rinkinio**, pagal kurį galima iš karto skirti daugiau kaip pusę trilijono eurų darbuotojams, mažosioms įmonėms ir valstybių narių ekonomikai remti, dalis. Kartu su priemonėmis, kurių ėmėsi Europos Centrinis Bankas, šis ES atsakas suteikia valstybėms narėms iki šiol precedento neturinčią paramą, skirtą padėti tiems, kuriems jos labiausiai reikia. Nors tai buvo tinkamos priemonės, kurių imtasi tinkamu laiku, yra aišku, kad jų toli gražu nepakaks mūsų ekonomikai atgaivinti.

Tam, kad ekonomika vėl pradėtų veikti, turi sugrįžti pasitikėjimas. Reikia, kad žmonės neprarastų pasitikėjimo vietomis, kuriose jie dirba, apsiperka ir palaiko socialinius ryšius. Jiems reikia būti tikriems ir ramiems dėl savo pragyvenimo šaltinių ir ateities. Bet koks atsigavimas priklausys nuo gebėjimo palaipsniui ir darniai atšaukti viruso plitimo valdymo priemonės, nuo mūsų gebėjimo gyventi kartu su virusu ir nuo aiškaus padėties visoje Europoje suvokimo.

Ši krizė nėra panaši į jokią kitą krizę, su kuria esame susidūrę anksčiau. Ji kelia trikdžių ir nuolat kinta. Be to, daugelis jos padarinių ir aspektų ir toliau pasireikš netikėtais ar nenumatytais būdais. Jau žinome, kad būtini veiksmai, kurių ėmėsi ES ir jos valstybės narės, siekdamos užkirsti kelią šimtams tūkstančių mirčių, turėjo savo kainą. Jie turėjo poveikį visai Europai, o dėl ekonominės veiklos sustabdymo darbo vietoms, pajamoms ir gyvybingoms įmonėms kilo pavojus, kokio nėra buvę per ankstesnes krizes.

Nors virusas visose valstybėse narėse yra tas pats, **jo poveikis ir ekonomikos atsigavimo galimybės atrodo labai skirtingi**. Šalys ir regionai, kurių ekonomika priklauso nuo klientams teikiamų paslaugų, eksporto ar didelio mažųjų įmonių skaičiaus, patirs daug didesnę neigiamą poveikį nei kiti. Nors kiekviena valstybė narė kiek įmanoma rėmė darbuotojus ir įmones, ne visos gali tai daryti vienodu mastu. Dėl to kyla pavojus, kad atsigavimas bus nesubalansuotas, bus sudaromos nevienodos sąlygos ir didės skirtumai. Be to, tai rodo, kad yra reikalingas ir vertingas Europos masto atsakas.

Mūsų šiandienos pasirinkimai rytoj nulems ateinančios kartos ateitį. Didžiulės investicijos, kurių reikia mūsų ekonomikai atgaivinti, turi palengvinti, o ne pasunkinti ateities kartoms teksiančią našą. Todėl **tvaresnės, atsparesnės ir teisingesnės Europos** kūrimo ateinančiai kartai gairės ir pagrindas turi būti ES ekonomikos gaivinimo planas.

Mūsų kartos iššūkiai – žalioji ir skaitmeninė pertvarka – šiuo metu yra dar svarbesni nei iki prasidedant krizei. Gaivindami ekonomiką, **paspartinsime dvejopą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką**. Stiprinsime savo strateginį savarankiškumą, kartu išsaugodami atviros ekonomikos teikiamą naudą. Visame pasaulyje remsime savo partnerius ir propaguosime atnaujintą ir atgaivintą daugiašališkumo idėją, kurios reikia pasauliui.

Siekdama įveikti šį neeilinį iššūkį ir užtikrinti geresnę ateitį, Komisija šiandien siūlo naują ekonomikos gaivinimo priemonę pavadinimu „**Next Generation EU**“, finansuojamą iš pakoreguoto ilgalaikio ES biudžeto lėšų. Iš viso **pagal šį Europos ekonomikos gaivinimo planą bus skirta 1,85 trln. EUR¹** ekonomikai atgaivinti ir Europos pažangai užtikrinti.

Tikėtina, kad atsigavimas bus ilgas, tačiau poreikiai yra neatidėliotini. Jei dėl šių pasiūlymų bus susitarta greitai, tai bus įtikinamas Europos vienybės, solidarumo ir bendros krypties suvokimo įrodymas. Europos ekonomika bus gaivinama visų mūsų – pavienių asmenų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės, įmonių, regionų, šalių ir institucijų – bendromis pastangomis. **Tai proga Europai – atėjo laikas veikti drauge.**

¹ Jei nenurodyta kitaip, sumos nurodytos palyginamosiomis 2018 m. kainomis.

2. EKONOMIKOS KRIZĖS ANALIZĖ

Kad suprastume, kokių veiksmų Europa turi imtis, kad atsigautų, pirmiausia turime susidaryti aiškų vaizdą apie tai, su kuo susiduriame. Šiame krizės etape prognozės ar galutinės išvados neišvengiamai yra neapibrėžtos. Vis dėlto jau dabar aišku, kad ekonomikos perspektyvos yra labai rizikingos ir kad nuosmukis Europoje gali būti stiprus, žalingas ir ilgas, jei ryžtingų veiksmų nesiimsime dabar.

Apribojimai, įvesti siekiant sustabdyti viruso plitimą, sulėtino ekonominį gyvenimą – kai kuriais atvejais beveik iki sąstingio. Sutriko tiekimo grandinės ir gamybos linijos, taip pat nutrūko prekyba prekėmis ir paslaugomis. Namų ūkių išlaidos ir privačiosios investicijos nukrito iki rekordiškai žemo lygio. Europos ekonomikos ir daugumos jos pramonės ekosistemų veikimo mastas siekia tik nedidelę dalį buvusiojo.

Prognozuojama, kad dėl visų šių veiksnių ES ekonomika smarkiai susitrauks. Rodikliai yra nepalankūs, o žalos mastas yra beprecedentis. Skaičiuojama, kad 2020 m. antrąjį ketvirtį, palyginti su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu, ES bendrasis vidaus produktas (BVP) sumažėjo maždaug 15 %. **Apskritai numatoma, kad 2020 metais ES ekonomika susitrauks daugiau kaip 7 %.** Tačiau blogiausiu atveju, jei kiltų antroji banga ir būtų pratęstas izoliavimo priemonių taikymas, BVP sumažėjimas šiais metais galėtų siekti 16 %.

Nors tikimasi, kad 2021 metais ekonomika vėl pradės augti, **pradinis atsigavimas bus dalinis, o poveikį smarkiai pajus asmenys ir įmonės.** Tikėtina, kad daugelio asmenų pajamos sumažės, o jų darbo vietoms kils pavojus. Prognozuojama, kad nedarbas ES išaugs iki 9 %, o tai neproporcingai skaudžiai atsilieps jauniems, žemos kvalifikacijos, laikiną darbą dirbantiems ir skurdesniuose namų ūkiuose gyvenantiems asmenims. Tikėtina, kad skurdas ir nelygybė didės, o tai rodo socialinio ir įtraukaus atsigavimo svarbą. Nuolatinis iššūkis įmonėms, visų pirma mažesnėms, bus likvidumas ir galimybė gauti finansavimą. Tam, kad būtų galima išvengti didesnio neigiamo šalutinio poveikio, reikės sušvelninti nemokumo riziką.

Ekonominis krizės poveikis skirtinguose ekonomikos sektoriuose gerokai skirsis. Didžiausias neigiamas poveikis tenka įmonėms, kurios teikia paslaugas klientams arba kurių veikla yra susijusi su sambūriais darbo vietose ir klientams skirtose zonose. Pirmieji Komisijos skaičiavimai rodo, kad 2020 m. antrąjį ketvirtį turizmo, socialinės ekonomikos ir kūrybos bei kultūros sektorių ekosistemų apyvarta galėjo sumažėti daugiau kaip 70 %. Didelį neigiamą poveikį taip pat patirs tekstilės, transporto, energijai imlios pramonės ir atsinaujinančiosios energijos sektoriai. Tikėtina, kad ekosistemos, kuriomis vartotojai labiau pasitiki, pavyzdžiui, gamybos, mažmeninės prekybos ar sveikatos, atsigaus greičiau, o kitos gali patirti ilgesnį ekonominį nuosmukį.

Poveikis ir atsigavimo galimybės taip pat priklauso nuo kiekvienos šalies demografinės arba ekonominės struktūros: pavyzdžiui, šalys, kuriose mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI) skaičius yra didelis, nukentės labiau. Tai taip pat priklauso nuo jų gebėjimo ir pajėgumo atlaikyti sukrėtimą ir į jį reaguoti, visų pirma valstybės pagalbos priemonėmis. Tai turi didelį šalutinį poveikį bendrajai rinkai ir didina skirtumus ir nelygybę tarp valstybių narių. Tokia išvada darytina iš to, kad vienoje šalyse recesija sieks beveik 10 %, o kitose – vidutiniškai 6–7,5 %.

Ši padėtis, kuri yra išsamiau išdėstyta pridedamame poreikių vertinimo dokumente², rodo, kad reikalingos didžiulės investicijos ir finansavimas. Šiame krizės etape nustatyti tikslaus galutinio investicijų poreikio neįmanoma. Tačiau įvertinus poreikius apskaičiuota, jog tam, kad Europos atsigavimas būtų tvarus, 2021 ir 2022 metais reikės mažiausiai 1,5 trln. EUR papildomų viešųjų ir privačiųjų investicijų.

3. INVESTAVIMAS Į NAUJĄ KARTĄ

Poreikių vertinimo rezultatai rodo, kad reikia dideliu mastu ir sparčiai teikti investicijas, įskaitant dideles nacionalinio lygmens viešąsias ir privačiąsias investicijas. **Jeigu ekonomikos gaivinimo priemonių būtų imtasi vien atskirų šalių lygmeniu, atsigavimas greičiausiai būtų nevisiškas, netolygus ir neteisingas.** Kituose pasaulio regionuose tai labai reali rizika. Tačiau mūsų Sąjungoje, kurioje asmenys, įmonės ir ekonomika priklauso vieni nuo kitų, Europa turi unikalią galimybę investuoti į darnų ekonomikos atsigavimą ir ateitį. Šios investicijos bus **bendra mūsų bendros ateities vertybė** ir parodys tikrą bei apčiuopiamą narystės Sąjungoje vertę.

ES biudžetas, kuriuo siekiama sanglaudos, konvergencijos ir solidarumo, yra jau egzistuojanti priemonė. Jis yra išbandytas bei skaidrus ir juo pasitiki visi. Jis sudaromas siekiant investuoti į bendrai sutartas programas ir prioritetus ir užtikrinti, kad tie, kuriems reikia didesnės paramos, gautų reikiamą investicijų ir galėtų pasivyti kitus.

Todėl šiandien Komisija siūlo **naują 750 mlrd. EUR vertės ekonomikos gaivinimo priemonę „Next Generation EU“**, įtrauktą į veiksmingą ir šiuolaikišką ilgalaikį ES biudžetą. Tai istorinis ir vienintelis pasiūlymas, kuriame atsispindi iššūkių, su kuriais susiduriame, mastas ir dydis. Visa informacija apie tai, kaip visa tai veiks, išdėstyta pridedamame komunikate³ ir šiandien priimtuose teisės aktuose. Toliau aptariami pagrindiniai aspektai.

Lėšų rinkimas

Priemonei „Next Generation EU“ skirtos lėšos bus surinktos viršutinę nuosavų išteklių ribą laikinai padidinus iki 2 % ES bendrųjų nacionalinių pajamų. Tai leis Komisijai pasinaudoti labai stipriu kredito reitingu, finansų rinkose skolinantis 750 mlrd. EUR priemonei „Next Generation EU“.

Surinktos lėšos turės būti grąžintos iš būsimų laikotarpių ES biudžetų lėšų ne anksčiau kaip 2028 m. ir ne vėliau kaip 2058 m. Kad tai būtų daroma sąžiningai ir bendrai, **Komisija pasiūlys keletą naujų nuosavų išteklių šaltinių.** Jie galėtų apimti naujus nuosavus išteklius, kurių pagrindas yra apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, pasienio anglies dioksido mokesčio mechanizmą ir nuosavus išteklius, grindžiamus didelių įmonių veikla. Atsižvelgiant į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) atliktą darbą, vienas iš šaltinių taip pat galėtų būti naujas skaitmeninis mokestis. Komisija aktyviai remia EBPO ir G 20 vedamas diskusijas ir yra pasirengusi imtis veiksmų, jei nebus pasiektas visuotinis susitarimas. Šios priemonės

² SWD(2020) 98.

³ COM(2020) 442.

papildys Komisijos pasiūlymus dėl nuosavų išteklių, grindžiamų supaprastintu pridėtinės vertės mokesčiu ir neperdirbtų plastiko gaminių mokesčiu.

Be priemonės „Next Generation EU“, Komisija teikia pasiūlymą dėl **pakoreguoto ES biudžeto, kurį 2021–2027 m. sudarys apie 1 100 mlrd. EUR.**

Lėšų investavimas

Visos lėšos, surinktos įgyvendinant priemonę „Next Generation EU“ ir naująjį ES biudžetą, bus skiriamos per ES programas. Tai reiškia, kad kiekvienas investuotas euras bus skirtas tam, kad Europa vėl atsitiestų, būtų paspartinta dvejopa žaliaji ir skaitmeninė pertvarka ir būtų sukurta teisingesnė ir atsparesnė visuomenė. Tai taip pat reiškia, kad Europos Parlamentas ir Taryba užtikrina **visišką skaidrumą ir demokratinę atskaitomybę**. Priemonės „Next Generation EU“ lėšos bus investuojamos trimis kryptimis: 500 mlrd. EUR bus skirta dotacijoms, o 250 mlrd. EUR – valstybėms narėms teikiams paskoloms.

Pirmoji kryptis – **parama valstybių narių investicijoms ir reformoms**, kuriomis siekiama įveikti krizę:

- ✓ Nauja **Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė**, kurios biudžetą sudaro 560 mlrd. EUR ir kurios lėšos paskirstomos dotacijų ir paskolų forma. Ji padės valstybėms narėms įgyvendinti investicijas ir reformas, kurios yra būtinos tvariam ekonomikos atsigavimui užtikrinti. Valstybės narės parengs savo pritaikytus nacionalinius ekonomikos gaivinimo planus, grindžiamus investavimo ir reformų prioritetais, kurie nustatyti įgyvendinant Europos semestrą, atsižvelgdamos į nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus, teisingos pertvarkos planus, partnerystės susitarimus ir veiksmų programas, finansuojamas iš ES fondų.
- ✓ Pagal naują iniciatyvą **REACT-EU**, kurios biudžetą sudaro 55 mlrd. EUR, valstybėms narėms bus teikiama papildoma sanglaudos parama. Parama bus teikiama nuo 2020 metų, o sutelktos lėšos bus paskirstytos pagal naują paramos paskirstymo schemą, atsižvelgiant į krizės poveikį. Taip bus užtikrinta, kad nenutrūktų svarbiausių krizės įveikimo priemonių ir paramos labiausiai skurstantiems finansavimas. Parama bus teikiama darbuotojams ir MVĮ, sveikatos priežiūros sistemoms ir žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai, be to, ji bus prieinama įvairiems sektoriams – nuo turizmo iki kultūros.
- ✓ Siekdama remti žaliają pertvarką, Komisija siūlo skirti papildomą finansavimą Teisingos pertvarkos fondui ir Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai. Kitu ES biudžeto laikotarpiu didesnis finansavimas taip pat bus skiriamas sanglaudos politikos programoms, be kita ko, siekiant užtikrinti didesnę lankstumą.

Antroji kryptis – **ES ekonomikos gaivinimas teikiant paskatas privačiosioms investicijoms.**

- ✓ Pagal naują **Mokumo palaikymo priemonę** bus sutelkta privačių išteklių skubiai paramai teikti įmonėms, kurios kitais atžvilgiais yra gyvybingos. Investicijos bus skiriamos labiausiai nukentėjusių sektorių, regionų ir šalių įmonėms. Tai padės

sudaryti vienodesnes sąlygas toms valstybėms narėms, kurios turi mažiau galimybių teikti paramą valstybės pagalbos priemonėmis. Ši priemonė gali pradėti veikti 2020 metais, jos biudžetą sudarys 31 mlrd. EUR ir ja bus siekiama suteikti galimybę skirti daugiau kaip 300 mlrd. EUR mokumo paramos. Siekiant padėti investicijas suderinti su ES prioritetais, bus parengtos gairės.

- ✓ Komisija siūlo **atnaujinti** pavyzdinę ES investicijų programą „InvestEU“ ir daugiau nei dvigubai padidinti jos pajėgumą.
- ✓ Be to, pagal programą „InvestEU“ bus sukurta **strateginių investicijų priemonė**. Panaudojus jai pagal priemonę „Next Generation EU“ skirtą 15 mlrd. EUR sumą, bus galima užtikrinti 150 mlrd. EUR investicijų. Pagal šią priemonę bus investuojama į mūsų atsparumo ir strateginio savarankiškumo stiprinimą visose pagrindinių technologijų srityse ir vertės grandinėse.

Trečioji kryptis – **per krizę įgytos patirties** panaudojimas:

- ✓ Komisija siūlo sukurti **naują savarankišką programą „ES – sveikatos labui“ („EU4Health“)**, kurios biudžetą sudarytų 9,4 mlrd. EUR. Pagal ją bus investuojama į prevenciją, pasirengimą krizėms, gyvybiškai svarbių vaistų ir įrangos viešuosius pirkimus, taip pat į ilgalaikių sveikatos priežiūros rezultatų gerinimą. Siekiant panaudoti per krizę įgyta patirtį, bus padidintas kelių kitų svarbių programų, visų pirma „rescEU“ ir „Europos horizontas“, finansavimas.
- ✓ Siekiant **stipriau remti pasaulinius partnerius**, bus padidintas tiek Kaimynystės, vystymosi ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės, tiek Humanitarinės pagalbos priemonės finansavimas.

Be trijų krypčių, susijusių su išlaidomis pagal Ekonomikos gaivinimo priemonę, Komisija taip pat siūlo padidinti finansavimą kelioms kitoms ES biudžeto programoms, palyginti su tuo, kas buvo aptarta vasario mėn. įvykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime. Tai – bendra žemės ūkio politika, Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas, Bendrosios rinkos programa ir programos, pagal kurias remiamas bendradarbiavimas mokesčių ir muitų srityje, Europos infrastruktūros tinklų priemonė, programa „Erasmus+“, programa „Kūrybiška Europa“, Skaitmeninės Europos programa, Europos gynybos fondas, Vidaus saugumo fondas, Prieglobsčio ir migracijos fondas, Integruoto sienų valdymo fondas ir pasirengimo narystei parama.

4. ATSIGAVIMAS IR DIRVOS RUOŠIMAS NAUJAI KARTAI. PAGRINDINIAI POLITIKOS PRINCIPAI

Ši trikdžių kelianti ir nuolat kintanti krizė visų pirma yra tragedija žmonėms. ES turi ne tik toliau dėti pastangas sveikatos srities problemoms spręsti, bet ir teikti pirmenybę šios krizės socialiniam aspektui, visų pirma įgyvendindama Europos socialinių teisių ramstį. Turime investuoti į darbo vietų apsaugą ir kūrimą, taip pat į mūsų konkurencingo tvarumo skatinimą kuriant teisingesnę ir ekologiškesnę Europą, kurioje plačiau taikomos skaitmeninės technologijos. Krizės sukeltą trumpalaikę žalą turime atitaisyti taip, kad būtų investuojama ir į mūsų ilgalaikę ateitį. Kad pasiektų šį tikslą, ES dabar turi politikos priemonėmis aiškiai nurodyti tikslą ir kryptį.

4.1. Europos žaliasis kursas: ES ekonomikos augimo strategija

Europos žaliasis kursas yra Europos ekonomikos augimo strategija. Siekiant užtikrinti, kad būtų išnaudotas visas jos potencialas, ypač svarbu, kad priemonė „Next Generation EU“ skatintų mūsų konkurencingą tvarumą. **Viešosios investicijos į ekonomikos gaivinimą turėtų atitikti žaliąją priesaiką nepakenkti.** Šios investicijos turėtų būti teikiamos atsižvelgiant į Europos semestre, nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose ir teisingos pertvarkos planuose nustatytus prioritetus. Naujūs **Mokymo palaikymo priemonės** investavimo gairėse taip pat bus atsižvelgta į poreikį teikti pirmenybę žaliosioms investicijoms. Atsižvelgiant į itin svarbų mokslinių tyrimų ir inovacijų vaidmenį pereinant prie švarios, žiedinės, konkurencingos ir neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, tam bus skirta 25 % ES biudžeto lėšų, teikiamų klimato srities investicijoms ir papildomam programos „Europos horizontas“ finansavimui.

Siekiant padėti paskatinti reikiamas privačias investicijas, ypač svarbu užtikrinti ilgalaikį tikrumą ir nuspėjamumą. Tai rodo Klimato teisės akto ir būsimų pasiūlymų dėl **platesnio užmojo išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo tikslų iki 2030 m.** svarbą. Siekiant užtikrinti, kad investicijos į Europos ekonomikos gaivinimą atitiktų ilgalaikius mūsų tikslus, jos bus teikiamos vadovaujantis **ES tvaraus finansavimo taksonomija.** Dar šįmet šiuos veiksmus papildys **atnaujinta tvaraus finansavimo strategija.** Siekdama užtikrinti, kad verslo strategijose būtų visapusiškai atsižvelgiama į aplinkos ir socialinius interesus, 2021 m. Komisija pateiks naują **tvaraus įmonių valdymo** iniciatyvą.

Šios investicijos turėtų padėti **Europos žaliajam kursui paskatinti kurti darbo vietas.** Pasiiekus esamus 2030 metų klimato ir energetikos tikslus galima papildomai sukurti 1 % BVP ir beveik 1 mln. naujų žaliųjų darbo vietų. Investuojant į **platesnį žiedinės ekonomikos modelio taikymą** galima iki 2030 metų sukurti ne mažiau kaip 700 000 naujų darbo vietų ir padėti ES sumažinti jos priklausomybę nuo išorės tiekėjų bei padidinti jos atsparumą pasaulinėms tiekimo problemoms.

Žaliasis ekonomikos atsigavimas turi ne tik užtikrinti ilgalaikį tikrumą, bet ir padėti vietas lygmeniu greitai atgaivinti Europos ekonomiką. Pagal būsimą **iniciatyvą „Renovacijos banga“** daugiausia dėmesio bus skiriama darbo vietų kūrimui statybos, renovacijos ir kitose darbu imliose pramonės šakose. Teikiant reguliavimo ir finansinę paramą, pavyzdžiui, **padvigubinus paramą pagal programos „InvestEU“ tvarios infrastruktūros liniją,** bus siekiama bent dvigubai padidinti esamo pastatų fondo metinę renovacijos normą. Šiuo tikslu valstybės narės taip pat galės panaudoti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšas, atsižvelgdamos į prioritetus, nustatytus pagal Europos semestrą arba nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus. Tai padės sumažinti išlaidas energijai, sudaryti sveikesnes gyvenimo sąlygas ir sumažinti energijos nepriteklių.

Vadovaudamasi tuo pačiu principu, Komisija taip pat skirs dėmesį tam, kad būtų **užtikrintos investicijos į švarias technologijas ir vertės grandines,** visų pirma teikdama papildomą finansavimą programai „Europos horizontas“. Pagal naująją strateginių investicijų priemonę bus investuojama į technologijas, kurios yra labai svarbios siekiant pereiti prie švarios energijos, pavyzdžiui, atsinaujinančiųjų išteklių ir energijos kaupimo technologijas, švarų vandenilį, baterijas, anglies dioksido surinkimą bei saugojimą ir tvarią energetikos infrastruktūrą. Bus paspartintas Europos baterijų

aljanso darbas, o naujamajam **Švaraus vandenilio strategijai ir aljansui** teks vadovaujamas ir koordinuojamas vaidmuo sparčiai didinant švaraus vandenilio gamybą ir naudojimą Europoje. Komisija taip pat pateiks pasiūlymų, kaip padidinti jūros atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą ir geriau integruoti energetikos sistemą.

Krizė taip pat parodė, kad svarbus vaidmuo tenka transportui, nes visų rūšių susisiekimo ir logistikos maršrutų trikdžiai daro poveikį mūsų vertės grandinėms ir ekonomikai. Siekiant padėti sukurti daugiau darbo vietų, dėmesys taip pat bus skiriamas **tvary transporto priemonių ir laivų**, taip pat **alternatyviųjų degalų** gamybos ir naudojimo spartinimui. Iš Europos infrastruktūros tinklų priemonės, programos „InvestEU“ ir kitų fondų lėšų bus teikiama parama **vieno milijono įkrovimo punktų** įrengimui, miestų ir įmonių netaršaus transporto parko atnaujinimui ir tvariai transporto infrastruktūrai finansuoti, tai taip pat sudarys sąlygas pereiti prie netaršaus judumo mieste. Viešosios investicijos, kuriomis siekiama atgaivinti transporto sektorių, turėtų būti teikiamos su sąlyga, kad pramonės subjektai įsipareigos investuoti į švaresnį ir tvaresnį judumą.

Didinant mūsų atsparumą ir užkertant kelią ateityje galintiems kilti ir plisti protrūkiams ypač svarbu apsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę ir natūralias ekosistemas. Dėl to neseniai priimta **ES biologinės įvairovės strategija iki 2030 m.** ir būsima ES miškų strategija tampa dar svarbesnės. Įgyvendinant naują gamtinio kapitalo ir žiedinės ekonomikos iniciatyvą pagal programą „InvestEU“ per ateinančius 10 metų bus sutelkta bent 10 mlrd. EUR.

Bendra žemės ūkio politika ir strategija „Nuo ūkio iki stalo“ **padės mūsų ūkininkams bei žemės ūkio sektoriui klestėti** ir toliau tiekti mums reikalingą įperkama, maistingą, saugų ir tvariai pagamintą maistą, kartu stiprinant tiekimo grandines ir sprendžiant krizės metu iškilusias problemas. Atsižvelgdama į itin svarbų ūkininkų ir kaimo vietovių vaidmenį pereinant prie žaliosios ekonomikos, Komisija šiandien siūlo 15 mlrd. EUR padidinti **Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai** biudžetą.

Be to, daugelis nuo krizės labiausiai nukentėjusių asmenų, regionų ir sektorių turės įdiegti daugiau pokyčių nei dauguma kitų. Todėl šiandien Komisija siūlo sustiprinti **Teisingos pertvarkos fondą** – jam skirti papildomą 32,5 mlrd. EUR sumą. Šis finansavimas bus naudojamas socialiniam ir ekonominiam pertvarkos poveikiui švelninti, perkvalifikavimui remti, padėti MVĮ kurti naujas ekonomines galimybes ir investuoti į perėjimą prie švarios energijos. Komisija taip pat teikia pasiūlymus dėl naujos viešojo sektoriaus paskolų priemonės, kuri patenka į trečiąją teisingo perėjimo mechanizmo kryptį, sukūrimo. Tam bus skirta 1,5 mlrd. EUR iš ES biudžeto ir 10 mlrd. EUR Europos investicijų banko paskolų.

4.2 Stipresnė bendroji rinka, kurioje plačiau taikomos skaitmeninės technologijos

Pandemija ir jos pasekmės mūsų gyvenimui ir ekonomikai parodė skaitmeninimo svarbą visose ES ekonominio ir visuomeninio gyvenimo srityse. Naujos technologijos padėjo mūsų įmonėms toliau veikti, tęsti viešųjų paslaugų teikimą ir užtikrino, kad prekyba nenutrūktų. Jos padėjo mums visiems palaikyti ryšį, dirbti nuotoliniu būdu ir remti mūsų vaikų mokymąsi.

Tikėtina, kad ilgainiui tai paskatins nuolatinius struktūrinius visuomeninio ir ekonominio gyvenimo pokyčius: nuotolinio darbo, e. mokymosi, e. prekybos, e. valdžios mastas

išaugš. Iš to matyti, kad yra galimybė sukurti visuotinai pripažįstamą e. tapatybės sistemą – **viešą elektroninę tapatybę**, kuri leistų užtikrinti paprastą, patikimą ir saugią prieigą prie tarpvalstybinių skaitmeninių viešųjų paslaugų.

Didelę svarbą skaitmeniniam atsigavimui turės keturi elementai, padėsiantys skatinti konkurencingas inovacijas ir suteiksiantys vartotojams didesnę pasirinkimą.

Pirma, turėsime **investuoti į didesnės aprėpties ir geresnį ryšį**. Spartus 5G ryšio diegimas turės papildomą poveikį visai skaitmeninei visuomenei ir padidins Europos strateginį savarankiškumą. Taip bus remiamos platesnio masto pastangos kurti infrastruktūrą, kuri bus pajėgi valdyti atsirandančius ir būsimus procesus ir taikomas programas. Ji taip pat užtikrins būtinąjį dažnių juostos plotį sveikatos, švietimo, transporto, logistikos ir žiniasklaidos sektorių subjektams, kurie yra labai svarbūs mūsų atsparumui, konkurencingumui ir ekonomikos atsigavimui.

Antra, mums reikės **aktyvesnio pramonės ir technologijų sektoriaus dalyvavimo** strateginėse skaitmeninės tiekimo grandinės dalyse. Supratus ryšių ir skaitmeninių technologijų reikšmę, taip pat reikia prisiminti technologijų saugumo svarbą. Tai dar kartą patvirtina, kad Europai reikia būti technologiškai savarankiškai tose srityse, kuriose tai svarbu, taip pat išlaikyti atvirą prekybą ir inovacijų srautus.

Atsižvelgiant į tai, ekonomikai gaivinti skirtos investicijos bus nukreiptos į **strateginius skaitmeninius pajėgumus ir gebėjimus**, įskaitant dirbtinį intelektą, kibernetinį saugumą, saugųjį ryšį, duomenų ir debesijos infrastruktūrą, 5G ir 6G tinklus, superkompiuterius, kvantinę ir blokų grandinę. Tai bus vienas iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės, programos „InvestEU“ ir strateginių investicijų priemonės prioritetų. Naujės Mokymo palaikymo priemonės investavimo gairėse taip pat bus atsižvelgta į poreikį teikti pirmenybę skaitmeninėms investicijoms. Be to, tai padės sumažinti Europos skaitmeninę atskirtį, kuri per krizę tapo dar akivaizdesnė.

Trečia, turime sukurti **realią duomenų ekonomiką**, kuri skatintų inovacijas ir darbo vietų kūrimą. Duomenys teikia įmonėms galimybę kurti produktus ir paslaugas. Kad kuo geriau pasinaudotume teikiama nauda, mums reikia **Europos bendrų duomenų erdvių pagrindiniuose sektoriuose ir srityse**, be kita ko, paramos Europos pramonei, Europos žaliojo kurso įgyvendinimo, sveikatos, judumo ir viešojo administravimo srityse.

Siekdama, kad tai taptų realybe, Komisija pristatys su **dalijimusi duomenimis ir jų valdymu** susijusius teisėkūros veiksmus, padėsiančius sukurti tinkamas valstybių narių ir sektorių keitimosi duomenimis struktūras, pašalinti skaitmeninės prekybos kliūtis ir užtikrinti, kad Europa būtų prisitaikiusi ir pajėgi konkuruoti pasaulinėje XXI amžiaus ekonomikoje. Tai palengvins bendrų duomenų erdvių kūrimą ir sustiprins valdymą tokiose srityse kaip duomenų perkeliamumas ar prieiga prie jų. Vėliau bus priimtas **duomenų aktas**, kuriuo bus nustatytos geresnės prieigos prie pramonės duomenų ir jų kontrolės sąlygos. Komisija taip pat pasiūlys, kad bendram labui būtų leidžiama naudotis didelės vertės viešojo sektoriaus duomenų rinkiniais – atviresnė prieiga prie tų duomenų būtų suteikta mokslininkams, novatoriams ir MVĮ.

Ketvirtasis elementas – poreikis užtikrinti **teisingesnę ir patogesnę verslo aplinką**. Pratęsus izoliavimo priemonių taikymo laikotarpį imta daugiau pirkti internetu ir naudotis internetinio verslo modeliais. Ši tendencija ateinančiais mėnesiais ir metais

įgaus dar didesnę pagreitį, nes daugiau įmonių pereis prie skaitmeninio verslo. Vis dėlto internetinėje aplinkoje šiuo metu dominuoja kelios didelės platformos. Jų padėtis ir geresnė prieiga prie pagrindinių duomenų išteklių daro poveikį mažesnių Europos įmonių gebėjimui pradėti veiklą, ją plėsti ar kuo labiau pasinaudoti bendrosios rinkos teikiamomis galimybėmis.

Europa privalo spręsti šiuos klausimus, kad skaitmeninis atsigavimas duotų kuo didesnės naudos. Atsižvelgiant į tai, vienas iš naujo **skaitmeninių paslaugų akto** tikslų – patobulinti skaitmeninių paslaugų teisinę bazę ir nustatyti aiškias taisykles interneto platformoms. Šis aktas suteiks didesnę saugumą vartotojams internete, padės užkirsti kelią platformų piktnaudžiavimui įtaka rinkoje ir užtikrinti sąžiningas rinkos sąlygas, suteikiant lygias galimybes mažesniems įmonėms.

Taip pat turime stengtis mažinti administracinę naštą ir sudaryti palankesnes sąlygas įmonėms, visų pirma MVI, naudotis skaitmeninėmis priemonėmis, pavyzdžiui, e. parašu. Joms reikia paramos, kad naudodamosi skaitmeniniais sprendimais galėtų lengviau prieiti prie duomenų ir sumažinti biurokratizmą, pavyzdžiui, tais atvejais, kai sudaromos sutartys. Reikėtų skatinti naudotis vieno langelio pagalbos centrais ir supaprastinti internetines administracines procedūras.

Pirmenybė bus teikiama viešųjų pirkimų skaitmeninimui, be kita ko, kuriant **nacionalines e. viešojo pirkimo sistemas ir platformas**. Siekti tokio skaitmeninimo padės visapusiškas bendrovių teisės aktų rinkinio, kuriuo siekiama sudaryti palankesnes sąlygas įmonių ir bendrųjų skaitmeninių vartų skaitmeninimui ir mobilumui, įgyvendinimas.

Per pastarąsias savaites taip pat nepaprastai padaugėjo piktavališkų išpuolių iš įvairių šaltinių, kuriais siekta dėl nusikalstamų ar geopolitinių priežasčių pasinaudoti pandemijos sukelta suirutė. Pagerinę teisėsaugos institucijų skaitmeninius pajėgumus, išsaugosime jų gebėjimą veiksmingai apsaugoti piliečius. Teisingumo sistemų skaitmeninimas gali suteikti daugiau galimybių pasinaudoti teise kreiptis į teismą ir pagerinti verslo aplinkos veikimą.

Naujoje **kibernetinio saugumo strategijoje** bus nagrinėjama, kaip paskatinti ES lygmens bendradarbiavimą, žinių kaupimą ir gebėjimų stiprinimą. Ši strategija taip pat padės Europai stiprinti pramonės pajėgumus bei partnerystes ir skatins steigti šios srities MVI. Ji papildys Tinklų ir informacinių sistemų saugumo direktyvos peržiūrą ir pasiūlymą dėl ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugos papildomų priemonių. Visa tai ir darbas, kurio imtasi kibernetinio saugumo srityje pagal ES saugumo sąjungos strategiją, padidins pajėgumus valstybėse narėse ir bendrą ES kibernetinį saugumą.

4.3. Teisingas ir įtraukus atsigavimas

Ši krizė – tragedija žmonėms. Europa privalo padaryti viską, kas jos valioje, kad pandemija, iš pradžių sukėlusį sveikatos, o vėliau ir ekonomikos krizę, nesukeltų visiškos socialinės krizės. Milijonai žmonių visoje ES prarado darbą arba dirba pagal sutrumpinto darbo laiko programas, be to, gali būti, kad dėl tyrančio didelio netikrumo kyla pavojus dar milijonams.

Sieksime kuo labiau padėti **žmonėms likti darbo rinkoje** ir kurti naujas darbo vietas. Trumpuoju laikotarpiu pagal naują laikinąją priemonę, kuria siekiama sumažinti dėl ekstremaliosios situacijos kylančią nedarbo riziką (priemonę **SURE**), bus skirta 100 mlrd. EUR padėti darbuotojams išsaugoti savo pajamas ir užtikrinti, kad įmonės galėtų išlikti ir išlaikyti darbuotojus. Remdamasi tuo, kas paminėta, ir patirtimi, įgyta daugelyje valstybių narių įgyvendinant naujai sukurtas sutrumpinto darbo laiko programas, Komisija ateityje pasiūlys nuolatinę priemonę.

Nauja **Mokumo palaikymo priemonė** padės įmonėms išlaikyti verslą, o asmenims – išlikti darbo rinkoje. Naujo Europos investicijų banko visos Europos garantijų fondo lėšomis bus galima remti MVI, kuriose dirba maždaug du trečdaliai ES darbo jėgos. Labiausiai nuo krizės nukentėję regionai galės greitai ir lanksčiai gauti paramą pagal naują iniciatyvą REACT-EU. Vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu pastangos atkurti visu pajėgumu veikiančią bendrąją rinką, taip pat investicijos pagal priemonę „Next Generation EU“ padės sukurti naujų darbo vietų visuose ekonomikos sektoriuose, visų pirma susijusių su žaliąja ir skaitmenine pertvarka.

Visa tai rodo, kad atsigavimas turi būti teisingas ir įtraukus. Reikia pašalinti skirtumus ir spręsti nelygių galimybių problemą, atsiradusius arba dar labiau paaštrėjusius per krizę, ir skatinti teritorinę sanglaudą. Pradėsime nuo **žmonių, kartų, regionų ir šalių solidarumo**. Tam reikės glaudžiai bendradarbiauti su socialiniais partneriais, pilietine visuomene ir kitais suinteresuotaisiais subjektais. Šio tikslo siekti padės mūsų kelrodis – **Europos socialinių teisių ramstis**.

ES užtikrins, kad **lygybė būtų atsigavimo pagrindas**. Klestinčią ir socialinę Europa kuriame visi, nepriklausomai nuo lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos. Tai dar svarbiau krizės, kurios neproporcingą poveikį patyrė daugelis visuomenės grupių, akivaizdoje.

Kad ekonomika atsigautų, labai svarbu užtikrinti, kad visi ES darbuotojai turėtų teisę į deramą pragyvenimą. Tinkamo lygio **minimalus darbo užmokestis** padeda pažeidžiamiesiems darbuotojams ekonomikos pakilimo laikotarpiu sukaupti finansinį rezervą ir apriboti pajamų mažėjimą nuosmukio laikotarpiu. Atsižvelgiant į tai, kad pirmosios grandies darbo vietose nepakanka moterų ir jų užmokestis yra per mažas, dar svarbiau yra panaikinti vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumą, be kita ko, taikant **privalomas darbo užmokesčio skaidrumo užtikrinimo priemones**.

Didesnė **parama jaunimo užimtumui skatinti** padės jaunimui įsidarbinti, mokytis ar įgyti išsilavinimą, o tvirta **socialinė ekonomika** gali suteikti unikalių galimybių padėti labiausiai pažeidžiamiesiems asmenims sugrįžti į darbo rinką.

Viruso padariniai buvo itin skausmingi ir vyresnio amžiaus žmonėms – jie nuo jo nukentėjo smarkiausiai ir patiria didžiausią atskirtį namuose. Būsimame su visuomenės senėjimu ir neįgaliųjų galimybėmis susijusiame darbe Komisija atsižvelgs į per krizę įgytą patirtį ir išmoktas pamokas. Kita vertus, turime švelninti ir krizės poveikį vaikams. 2021 m. Komisija pasiūlys **Europos vaiko garantijų iniciatyvą**, kuria sieks užtikrinti, kad visi vaikai galėtų naudotis tokiomis pagrindinėmis paslaugomis kaip sveikatos priežiūra ir švietimas.

Europos atsigavimas bus naudingas visiems ir kiekvienas turi prie jo prisidėti. Siekdama užtikrinti, kad atsigavimas būtų grindžiamas solidarumu ir teisingumu, Komisija sustiprins **kovą su mokesčių slėpimu** ir kita nesąžininga praktika. Tai padės valstybėms narėms gauti mokestinių pajamų, kurių joms reikia, kad galėtų reaguoti į pagrindinius dabartinės krizės keliamus iššūkius. **Bendra konsoliduotoji pelno mokesčio bazė** būtų bendras įmonėms skirtų taisyklių sąvadas, pagal kurį jos galėtų apskaičiuoti savo pelno mokesčio bazę ES. Mokesčių supaprastinimas gali pagerinti verslo aplinką ir prisidėti prie ekonomikos augimo.

Ši krizė – mūsų socialinės apsaugos sistemų išbandymas, todėl būtinomis investicijomis turime užpildyti per ją išryškėjusias tų sistemų aprėpties spragas, pavyzdžiui, susijusias su savarankiškai dirbančiais asmenimis. Tai visų pirma pasakytina apie **platformų darbuotojus**, kurie daugeliu atvejų nepatenka į ES darbo teisės aktų taikymo sritį ir todėl jiems turi būti sudarytos tinkamos darbo sąlygos ir suteikta tinkama socialinė apsauga.

Europai atsigaunant ir pereinant prie ekologiškesnės, skaitmeninės ir atsparesnės ekonomikos bei visuomenės, dar svarbiau tobulinti ir pritaikyti įgūdžius, žinias ir kompetenciją. Per krizę taip pat paaiškėjo, kokie svarbūs skaitmeniniai įgūdžiai vaikams, studentams, mokytojams, instruktoriams ir visiems mums, kad galėtume bendrauti ir dirbti. Komisija pateiks **Europos įgūdžių darbotvarkę ir atnaujintą Skaitmeninio švietimo veiksmų planą**.

Kol visuomenė buvo izoliuota, smurto ir prievartos šeimoje aukos išgyveno baimės bei kančių laikotarpį – esama įrodymų, kad smurto ir prievartos atvejų gerokai padaugėjo. ES padarys viską, ką gali, kad užkirstų kelią smurtui dėl lyties ir jį išnaikintų, paremtų ir apgintų tokių nusikaltimų aukas, o nusikaltėlius už jų smurtavimą patrauktų atsakomybėn. Ypatingas dėmesys konkreitiems smurto dėl lyties aukų poreikiams bus skiriamas **Aukų teisių strategijoje**.

5. SAJUNGOS IR BENDROSIOS RINKOS ATSPARUMO DIDINIMAS

Pandemija dar kartą patvirtino, kad **mūsų šalių ekonomikos yra viena nuo kitos priklausomos** ir kad labai svarbu, jog bendroji rinka veiktų visu pajėgumu. Beveik trisdešimt metų valstybės narės dalijosi bendrosios rinkos teikiama nauda, o kai kurių valstybių narių prekyba ES viduje sudaro daugiau nei 70 % eksporto. Mūsų pramonės ekosistemos vis labiau integruojamos ir vis labiau priklauso viena nuo kitos. Moksliniai tyrimai, inžinerija, gamyba, surinkimas ir aptarnavimas dažnai vyksta skirtingose Europos vietose – tai leidžia įmonėms būti konkurencingesnėms ir susitelkti į tai, ką jos daro geriausiai. Būtent tai padės Europai atsigauti.

Krizė taip pat pažeidė kai kurias mūsų gamybinės struktūros dalis ir paveikė svarbias tiekimo grandines. Toks gamybos sutrikdymas ir paklausos sumažėjimas vienoje valstybėje narėje turės didelį poveikį kitose valstybėse narėse. Jei ši problema nebus išspręsta, gali būti, kad užsidarys įmonės, bus prarandamos darbo vietos ir tai galiausiai pakenks mūsų konkurencingumui bei sulėtins atsigavimo tempą kitose valstybėse narėse. **Šios problemos mastas ir pobūdis rodo, kad ją išspręsti galima tik Europos lygmeniu.**

Visų pirma reikia **užtikrinti, kad mūsų bendroji rinka vėl tinkamai veiktų**. Pandemija padarė didelį poveikį trimis iš keturių mūsų laisvių: žmonių, prekių ir paslaugų

judėjimui. Iš pradžių susidūrėme su problemomis, tačiau ryžtingi veiksmai, kurių ėmėmės siekdami užtikrinti laisvą prekių ir produktų judėjimą, padėjo mūsų maisto prekių parduotuvėms neužverti durų ir daugeliui mūsų gamyklų tęsti veiklą. Kad nenutrūktų tiekimo grandinės, turi judėti transportas ir sezoniniai bei kiti darbuotojai, todėl buvo labai svarbu išlaikyti laisvą asmenų judėjimą.

Šie veiksmai padėjo užtikrinti būtiniausią veiklos tęstinumą, tačiau jei norime atsigauti, turime visiškai atkurti visas keturias laisves. Privalome toliau mažinti reglamentavimo našta – paprastinti vidaus rinkos taisykles ir užtikrinti, kad jos būtų visiškai įgyvendintos ir jų būtų visapusiškai laikomasi. Nustatant ir šalinant dėl netinkamo taikymo ar vykdymo užtikrinimo kylančias kliūtis labai svarbus vaidmuo teks naujai **Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo darbo grupei**. Ši grupė užtikrins, kad būtų visiškai įgyvendintas kovo mėn. priimtas Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo veiksmų planas.

Siekdama išlaikyti vienodas sąlygas ir tolesnį bendrosios rinkos veikimą, Komisija siūlo naują **Mokumo palaikymo priemonę**, pagal kurią bus teikiama parama gyvybingoms įmonėms, kurioms šiuo metu kyla pavojus dėl sustojusios ekonominės veiklos. Reikėtų joms padėti lengviau ir greičiau gauti finansavimą. Tai rodo, kad svarbu **baigti kurti kapitalo rinkų sąjungą ir bankų sąjungą** – pagrindinius ekonominės ir pinigų sąjungos stiprinimo elementus. Tai taip pat padės užtikrinti ekonominį ir finansinį stabilumą per visą atsigavimo laikotarpį ir sustiprins mūsų atsparumą būsimiems sukrėtimams. Komisija taip pat padarys išvadas dėl ekonomikos valdymo po krizės peržiūros.

Per krizę išbandymas teko ir **ES konkurencijos sistemai** – ji buvo greitai pritaikyta, kad valstybės pagalbos priemonėmis būtų galima teikti itin būtiną nacionalinę paramą. Tačiau svarbu, kad šios laikinos lankstumo priemonės ilgam nesuskaidytų bendrosios rinkos. Kad šiandienos ekonomikoje visiems užtikrintume vienodas sąlygas, paskatintume inovacijas ir suteiktume vartotojams daugiau galimybių rinktis, privalome vadovautis ES konkurencijos politika. Konkuruojant geriausiai atsiskleidžia įmonių potencialas, o tai leidžia joms išlikti konkurencingoms pasaulyje. Europai atsigauinant ir spartinant dvejopą pertvarką, turėtume užtikrinti, kad konkurencijos taisyklės ir toliau būtų tinkamos nūdienos pasauliui. To siekdama Komisija šiuo metu atlieka ES konkurencijos teisinės bazės peržiūrą.

Krizė taip pat atskleidė tam tikras silpnąsias vietas, be to, per ją pastebimai išaugo tam tikrų, pavyzdžiui, kibernetinių, nusikaltimų skaičius. Tai rodo, kad reikia stiprinti **ES saugumo sąjungą**. Įgyvendinant ES saugumo sąjungos strategiją bus sprendžiamos minėtos problemos ir atsižvelgiama į saugios vidaus rinkos ir visuomenės kūrimo darbo rezultatus.

Dėl krizės itin didelis krūvis teko ir valstybių narių prieglobsčio sistemoms, taip pat tapo gerokai sunkiau valdyti Europos Sąjungos sienas. ES prieglobsčio, migracijos ir sienų valdymas turi būti veiksmingesnis, teisingesnis ir pakankamai lankstus, kad būtų galima reaguoti į krizes, – to bus siekiama nauju **migracijos ir prieglobsčio paktu**.

5.1. Atviras strateginis savarankiškumas ir stiprios vertės grandinės

Krizė taip pat atskleidė, kuriose srityse Europa turi būti atsparesnė, kad užkirstų kelią būsimiems sukrėtimams, nuo jų apsaugotų ir juos atlaikytų. Visada būsime įsipareigoję vykdyti atvirą ir sąžiningą prekybą, tačiau privalome suvokti, kad reikia mažinti

priklausomybę ir didinti tiekimo saugumą, ypač kalbant apie vaistines medžiagas ar žaliavas.

Todėl Europa turi sutelkti pastangas į savo strateginio savarankiškumo stiprinimą ir ekonominio saugumo bei darbo vietų kūrimo potencialo didinimą. Komisija siūlo naują **strateginių investicijų priemonę**, pagal kurią bus remiamos tarpvalstybinės investicijos, padėsiančios stiprinti ir kurti Europos strategines vertės grandines. Ji paskatins Europą siekti lyderės vaidmens įvairiose svarbiose pramonės ir verslo ekosistemose, visų pirma susijusiose su dvejopa žaliaja ir skaitmenine pertvarka. Tai sustiprins bendrąją rinką, parems naują ES pramonės strategiją⁴ ir padės plačiau taikyti žiedinės ekonomikos modelį.

Pagal naują **vaistų strategiją** bus sprendžiamas krizės keliamos rizikos, darančios poveikį Europos strateginiam savarankiškumui, klausimas, taip pat bus remiamas vaistų gamybos papildomų pajėgumų kūrimas Europoje.

Pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, kyla pavojus, kad priklausomybė nuo esamo iškastinio kuro taps priklausomybe nuo kitų neenergetinių žaliavų, dėl kurių konkurencija pasaulyje stiprėja. Šią priklausomybę mažinti padės atliekų prevencija, perdirbimo skatinimas ir intensyvesnis antrinių žaliavų naudojimas. Naujos investicijos į perdirbimą padės užtikrinti strateginių antrinių žaliavų tiekimą. Naujame **Svarbiausių žaliavų veiksmų plane** taip pat bus nagrinėjama, kaip tvariai sustiprinti itin svarbias elektromobilumo, baterijų, atsinaujinančiųjų energijos išteklių, vaistų, orlaivių ir erdvėlaivių, gynybos ir skaitmeninių prietaikų rinkas. Prie to prisidėsime visiškai įgyvendinę **Žiedinės ekonomikos veiksmų planą**.

Pasaulinė prekyba ir jos integruotos vertės grandinės ir toliau bus pagrindinis ekonomikos augimo variklis, būtinas tam, kad Europa atsigautų. Atsižvelgdama į tai, Europa taikys **atvirą strateginio savarankiškumo** modelį. Tai reiškia, kad reikės formuoti naują pasaulio ekonomikos valdymo sistemą ir plėtoti abipusiškai naudingus dvišalius santykius, kartu apsisaugant nuo nesąžiningos ir kenksmingos praktikos. Tai padės mums įvairinti ir sutvirtinti pasaulines tiekimo grandines, kad apsisaugotume nuo būsimų krizių, ir sustiprinti tarptautinį euro vaidmenį. Vadovaudamasi tuo principu, ES atliks **prekybos politikos peržiūrą**, kuria sieks užtikrinti nenutrūkstamą prekių bei paslaugų srautą visame pasaulyje ir reformuoti Pasaulio prekybos organizaciją.

Be to, ES reikia apsaugoti savo strateginį turtą, infrastruktūrą ir technologijas nuo tiesioginių užsienio investicijų, galinčių kelti grėsmę jos saugumui ar viešajai tvarkai, – tam pasitarnaus **tvirtesnis tiesioginių užsienio investicijų tikrinimo mechanizmas**. Per šią krizę trečiųjų šalių skiriamos valstybinės subsidijos gali toliau skatinti nevienodas sąlygas bendrojoje rinkoje. Šis klausimas bus aptartas būsimoje Komisijos baltojoje knygoje „Užsienio subsidijų priemonė“. Siekiant padidinti ES pajėgumą derėtis su savo partneriais dėl abipusiškumo ir rinkos atvėrimo, taip pat labai svarbu greitai susitarti dėl siūlomos tarptautinių viešųjų pirkimų priemonės.

⁴ COM(2020) 102.

Jei su klimatu susiję užmojai visame pasaulyje liks nevienodo masto, 2021 metais Komisija pateiks pasiūlymą dėl visiškai PPO taisyklės atitinkančio **pasienio anglies dioksido mokesčio mechanizmo**, kuriuo siekiama sumažinti anglies dioksido nutekėjimo riziką. Tai būtų naujas ES biudžeto nuosavas išteklius, padėsiantis ateityje sugrąžinti priemonei „Next Generation EU“ skirsimas lėšas.

5.2. *Tvirtesnis visuomenės sveikatos koordinavimas ir geresnis krizių valdymas*

Mūsų Sąjungą ištikusi visuomenės sveikatos krizė parodė, kokie stiprūs, kvalifikuoti ir drąsūs yra Europos sveikatos priežiūros darbuotojai. Nepaisant to, mūsų visuomenės sveikatos priežiūros sistemoms (nors jos tebėra vienos iš geriausių ir prieinamiausių pasaulyje) teko didžiulis krūvis. Pačioje krizės pradžioje valstybėms narėms dar vienas išbandymas teko koordinuojant su sveikatos srities uždaviniais susijusius veiksmus.

Atsižvelgdama į tai ir siekdama pagerinti bendrą pasirengimą būsimums sveikatos krizėms, Komisija pasiūlys **sustiprinti Europos vaistų agentūros funkcijas**, kad ji galėtų stebėti pagrindinių vaistų gamybą bei tiekimą ES ir taip padėtų išvengti vaistų trūkumo. Komisija taip pat sustiprins **Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro (ECDC)** vaidmenį koordinuojant priežiūrą, pasirengimą ir reagavimą į sveikatos krizes.

Taip pat reikėtų sustiprinti ES sveikatos priežiūros reglamentavimo sistemą ir užtikrinti, kad būtų vykdoma daugiau bendrų viešųjų pirkimų, kuriais siekiama įsigyti sveikatos priežiūros reikmenų. Siekdami pasimokyti iš krizės, artimiausiu metu galėtume pradėti nuo vakcinų pirkimo. Kad paskatintume keistis sveikatos duomenimis ir paremtume mokslinius tyrimus visapusiškai laikydamiesi duomenų apsaugos reikalavimų, taip pat pasiūlysiame sukurti **Europos sveikatos duomenų erdvę**.

Sveikatos priežiūros sistemos bus atsparesnės, jei bus skiriamos jų pagrindinį vaidmenį atitinkančios deramos investicijos ir finansinė parama. Šiandien Komisija siūlo savarankišką **programą „ES – sveikatos labui“ („EU4Health“)**, kuria siekia padėti valstybėms narėms ir ES stiprinti gebėjimus ir pasirengimą būsimums sveikatos krizėms. Ji padės parengti ilgalaikę gerai veikiančių ir atsparių visuomenės sveikatos priežiūros sistemų viziją, pagal kurią visų pirma bus investuojama į ligų prevenciją ir stebėjimą, taip pat gerinama galimybės naudotis sveikatos priežiūros, diagnostikos ir gydymo paslaugomis.

Siekiant gerinti mūsų žinias apie ligas, gydymą ir vakcinas, taip pat stiprinti mūsų savarankiškumą ir lyderystę vertės grandinėse, labai svarbu vykdyti **mokslinius tyrimus ir diegti inovacijas**. Todėl Komisija siūlo kitame ilgalaikiame biudžete didesnę finansavimą skirti programai **„Europos horizontas“**, pagal kurią remiami sveikatos srities moksliniai tyrimai ir inovacijos, plečiamas klinikinių tyrimų mastas, gerinama prieiga prie mokslinių tyrimų infrastruktūros, o politikos formavimo procesas grindžiamas patikimais moksliniais duomenimis.

Dabartinė krizė taip pat parodė, kad veiksmus **koordinuoti ir į krizes reaguoti reikia Europos lygmeniu**. Nors valstybės narės, iš pradžių veiksmus koordinavusios lėtai, tokį koordinavimą netrukus paspartino, reikia pasimokyti iš per krizę įgytos patirties. Tai reiškia, kad privalome užtikrinti geresnį pasirengimą krizėms ir krizių valdymą ateityje susiklosčius panašioms scenarijams.

Šiandien Komisija siūlo **skirti didesnę finansavimą programai „rescEU“** ir taip užtikrinti nuolatinį pajėgumą įveikti visų rūšių ekstremaliąsias situacijas. Tai sustiprins pajėgumą investuoti į reagavimo į ekstremalias situacijas infrastruktūrą, transporto pajėgumus ir skubios pagalbos grupes. Bus sukurti ES lygmens būtinųjų atsargų ir įrangos rezervai – jie bus pasitelkiami reaguojant į didelio masto ekstremaliąsias situacijas.

Kita pamoka, kurią ES reikia išmokti, – greitai, lanksčiai ir koordinuotai reaguoti į krizes. Atsižvelgdama į tai, Komisija siūlo sustiprinti savo neatidėliotinos pagalbos priemones ir padaryti jas lankstesnes, kad prireikus būtų galima greitai ir reikiamu mastu panaudoti turimus išteklius. Tarp tų priemonių – Europos solidarumo fondas ir Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas. Kad būtų galima greitai reaguoti į krizes, kylančias tiek ES, tiek už jos ribų, taip pat bus gerokai padidintas **solidarumo ir neatidėliotinos pagalbos rezervas**.

6. ES VERTYBĖMIS IR PAGRINDINĖMIS TEISĖMIS GRINDŽIAMAS ATSIGAVIMAS

Ši krizė – Europos gyvenimo būdo išbandymas. Gelbėdami gyvybes, suvaržėme kai kurias savo laisves. Dažnai teko atsisakyti esminių elementų, kuriais grindžiama mūsų visuomenė. Taip išbandėme savo demokratijos atsparumą. Tačiau Europa niekada neturi statyti į pavojų savo vertybių. **Atsigavimas privalo būti grindžiamas pagrindinėmis teisėmis ir visišku teisinės valstybės principo laikymusi.**

Krizės akivaizdoje visos valstybės narės turėjo imtis neatidėliotinių priemonių. Komisija iš pat pradžių aiškiai nurodė, kad neatidėliotinos priemonės turi būti griežtai proporcingos ir ribotos trukmės bei pobūdžio. Visos tokios priemonės turi būti reguliariai tikrinamos, o visos teisės – visapusiškai gerbiamos.

Krizė taip pat atskleidė pažeidžiamas teisinės valstybės vietas – nuo teisingumo sistemoms tenkančio spaudimo iki nevienodo pajėgumo veiksmingai taikyti institucinę stabdžių ir atsvarų sistemą. Žiniasklaidai ir pilietinei visuomenei kilo naujų kliūčių dalyvauti demokratinėse diskusijose. Padėtį visose ES valstybėse narėse Komisija išsamiau apžvelgs **metinėje ataskaitoje dėl teisinės valstybės**. Svarbus elementas taip pat bus Komisijos pasiūlymas dėl Reglamento **dėl ES biudžeto apsaugos esant visuotinių teisinės valstybės principo taikymo trūkumų**.

Per krizę išryškėjo ir mūsų demokratijai kylančios grėsmės. Krizės padarinys – nauja „informacijos pandemija“, kuri plinta dėl norinčiųjų manipuliuoti viešąja erdve ir skleisti melagingus pranešimus, propagandą ir neapykantą kurstančius naratyvus. Puoselėdama žodžio laisvę ir remdama žiniasklaidą, Komisija spręs skubiausiai spręstinas su pandemija susijusias dezinformacijos problemas, taip pat pasinaudos **Europos demokratijos veiksmų planu**, kad pasimokytų iš patirties ir ateityje sustiprintų savo atsparumą.

Visa tai rodo dar didesnę būtinybę stiprinti ir puoselėti mūsų demokratiją. Pradėkime suteikdami žmonėms daugiau galimybių būti išgirštiems, kai kalbama apie jų ateitį. Dalyvaudami **konferencijoje dėl Europos ateities** piliečiai turėtų atlikti pagrindinį ir aktyvų vaidmenį nustatant mūsų prioritetus ir užmojų mastą ir taip kurti atsparesnę, tvaresnę ir teisingesnę Europą.

7. PASAULYJE STIPRESNĖ EUROPA

Dėl pandemijos ir ekonomikos krizės pasikeis galingiausių pasaulio valstybių ir partnerių bendravimo būdas. Labai padidėjo galimo pasaulinės tvarkos susilpnėjimo ir susiskaidymo grėsmė. Be to, virusas, kurio nepajėgia sustabdyti jokios sienos, kelia bendrą problemą – ją reikia tvirtai ir skubiai spręsti stiprinant daugiašališkumą ir taisyklėmis grindžiamą tarptautinę tvarką. Kaip niekad anksčiau svarbu, kad **pasaulinės problemos būtų sprendžiamos bendradarbiaujant tarptautiniu mastu ir priimant bendrus sprendimus**.

Kad galėtume prisitaikyti prie naujos realybės ir susidoroti su radikaliais XXI amžiaus pokyčiais, privalome toliau palaikyti ryšius. Pasaulis privalo vengti visuotinio „didžiojo žaidimo“ – negalima pirmauti ir būti geriausiems kitų sąskaita. Reikėtų sutelkti dėmesį į tai, ką galima nuveikti drauge – nuo saugumo iki klimato ir aplinkos apsaugos, nuo kovos su nelygybe iki tarptautinės prekybos ir tarptautinių institucijų stiprinimo.

Glaudžiai bendradarbiaudama su Jungtinėmis Tautomis (įskaitant Pasaulio sveikatos organizaciją ir Tarptautinę darbo organizaciją), G 20, G 7, Tarptautiniu valiutos fondu ir Pasaulio banku, ES imasi lyderės vaidmens visuotinėje kovoje su krizės padariniais. Tuo tikslu ES ir jos valstybės narės turės pasinaudoti savo kolektyvine galia pasaulio arenoje.

Atsižvelgdama į tai, Komisija surengė paramos teikėjų konferenciją, per kurią siekė surinkti 7,5 mlrd. EUR, kurie bus panaudoti visuotiniam bendram labui – vakcinoms, gydymo būdams ir priemonėms kurti. **Visas būsimas vakcinas privalo gaminti pasaulis, jos turi būti skirtos pasauliui, įperkamos ir prieinamos visiems**.

ES ilgainiui sėkmingai atsigaus tik jei atsigaus jos partneriai visame pasaulyje. Todėl ji yra suinteresuota investuoti į tvarų visuotinį atsigavimą. Tam reikės plataus masto ir koordinuoto atsako, grindžiamo tarptautiniu solidarumu, atvirumu ir lyderyste. ES, pirmaujanti ekonominė galia ir didžiausia pasaulyje tarptautinės pagalbos teikėja, visuomet bus atvira ir pasirengusi remti savo partnerius. Pavyzdžiui, **Europos komanda** sutelkė daugiau kaip 23 mlrd. EUR, kad paremtų šalis partneres ir tarptautines organizacijas, kovojančias su humanitariniais, sveikatos srities, socialiniais ir ekonominiais krizės padariniais.

Per visą šią krizę ES teikė paramą savo partneriams bei kaimynams ir yra pasirengusi nuveikti dar daugiau. Kad padėtų tai įgyvendinti, Komisija šiandien siūlo **sustiprinti Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę** – jai skirti 86 mlrd. EUR. Tvirtesnė humanitarinės pagalbos priemonė užtikrins apčiuopiamą Europos solidarumą su tais, kuriems to labiausiai reikia. Siekdama paremti mūsų partnerius Vakarų Balkanuose, Komisija siūlo pasirengimo narystei paramą padidinti iki 12,9 mlrd. EUR.

Krizė sukėlė dar didesnę geostrateginę įtampą, todėl europiečiai turi priimti didesnę atsakomybę už savo saugumo užtikrinimą. Bendradarbiaudama su partneriais, ES turi toliau stiprinti savo, kaip saugumo garanto ir pasaulio tvarkos stabilumo ramsčio, vaidmenį. Tuo tikslu ji toliau palaikys daugiašališkumą ir veiksmingiau propaguos savo ekonominius ir strateginius interesus. Ji taip pat privalo stiprinti savo technologinį savarankiškumą ir bendradarbiavimą plėtojant gynybos pajėgumus.

8. IŠVADA. PROGA EUROPAI

Tai – proga Europai. Mūsų pasiryžimas veikti turi būti ne menkesnis nei iššūkiai, su kuriais susiduriame. Vien nacionalinių pastangų nepakaks – Europa turi unikalią galimybę investuoti į kolektyvinį atsigavimą ir kurti geresnę ateitį būsimoms kartoms.

Tai yra pamatinis mūsų kartos uždavinys. Investuodami į „Next Generation EU“ ne tik padėsime atgaivinti ekonomiką ir šiandien suteiksime paramą darbuotojams, įmonėms bei regionams. Taip investuosime į ateitį ir būsime atsparesni, todėl tapsime stipresni ir pažangesni nei anksčiau. Paspirtinsime dvejopą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir užtikrinsime, kad atsigavimo varomoji jėga būtų žmonės.

Europos Komisija ragina Europos Vadovų Tarybą ir abi teisėkūros institucijas skubiai išnagrinėti šiuos pasiūlymus, kad Europos Vadovų Tarybos susitikime būtų pasiektas politinis susitarimas. Jei sprendimas dėl minėtų pasiūlymų bus priimtas greitai, lėšas bus galima gauti nedelsiant ir paskirstyti sritims, kuriose jų reikia skubiausiai.

Tuomet Komisija glaudžiai bendradarbiaus su Europos Parlamentu ir Taryba, siekdama galutinai susitarti dėl būsimos ilgalaikės programos ir atitinkamų sektorių programų. Jei šis darbas bus užbaigtas rudens pradžioje, bus galima įgyvendinti naują ilgalaikį biudžetą ir nuo 2021 m. sausio 1 d. skatinti Europos atsigavimą.

Padėti Europai atsigauti ir sukurti geresnę ateitį ateinančioms kartoms nebus lengva ir to nepajėgsime padaryti pavieniui. Tam reikės politinės valios bei drąsos ir visos visuomenės palaikymo. **Tai – bendra mūsų bendros ateities vertybė.**